

Kortsvarsoppgave.

A.

Fra generasjon til generasjon.

«Hellemyrsfolket» ble skrevet av Amalie Skram i 1887, og er en romanserie på fire bind der personenes liv er preget av fattigdom, sykdom og alkoholisme.

I utdraget møter vi alkoholiserte Oline og barnebarnet hennes, Sivert. Oline er full og vakler frem og tilbake på gaten, mens barna roper etter henne. Sivert skammer seg skikkelig over sin bestemor, og prøver å gjemme seg.

Fortellertypen i dette utdraget er aural allvitende. Vi får oppgitt at: «Skammen suget ham om hjertet og brente ham i tinningene». Temaet kan sies å være fattigdom, alkoholisme og elendighet i samfunnet.

Forfatterne i naturalismen skildret ofte lavere sosiale lag, og de bruker ofte detaljerte beskrivelser. Man kan lese at: «Ryggen var bøyd i hoftene og sto forover i en skrå linje». Dette skaper en virkelighetseffekt.

Man får også oppgitt motbydelige detaljer. Det står at Oline «strøk svette-dråpene av nesen med et grep av tommel- og pekefingeren». Ikke noe var for grovt eller skitten å snakke om.

Videre kan man lese at personene snakker til hverandre med dialekt. Et av barna sier: «Han e' flau, han ve'kje nokken ska' se seg». Dette kom for fullt i naturalismen, og ble brukt for å fremstille handlingen mer troverdig.

I naturalismen hadde man et pessimistisk menneskesyn, og man var opptatt av dette med determinisme. Man hadde altså mindre tro på en forandring hos mennesket, og man var dømt til å leve det livet man var «født inn i» på grunn av arv og miljø. Den fattige Oline kan ikke velge seg ut av sin situasjon, og det er nærliggende å tro også Sivert også kommer til å lide samme skjebne.

Kildebruk:

Skram, Amalie. «*Hellemyrsfolket*», utdrag fra *To venner* (1887). Oslo: Gyldendal 2000.
språklig tilrettelagt

«*Studiehefte om naturalisme*», Videoteket.no, <https://videoteket.no>, nedlastet 22.05.2018

Del B.

Langsvarsoppgave.

Inderlig kjærlyghet

De to tekstene «Ei raud, raud rose» og «Gressholmen» er skrevet av henholdsvis Robert Burns i 1798, og Kristian Kristensen i 2017. Burns er en skotsk dikter, og dette verket regnes som et tidlig eksempel på romantisk lyrikk. Kristensens` verk er en sangtekst.

Diktet «Ei raud, raud rose» er et eksempel på et typisk romantisk verk. Motivet i diktet kan sies å være at det lyriske jeget skal ta farvel med en som står han nær. Kanskje er det snakk om at han snart skal dø? Han skal elske sin kjære helt til «alle hav kverv inn», og til «alle berga brenn». Til slutt tar han farvel for en liten stund, og sier at han skal komme tilbake, om det så er tusen mil fra her.

Et tema som kommer tydelig frem er kjærlygheten. Det lyriske jeget sammenligner sin kjære med en rød rose, og en sang som «tonar klår og rein». Diktet er intenst, og man får et inntrykk av at han snakker om en jente som virkelig står ham nær. Et annet tema kan være døden. Det lyriske jeget sier «far vel», og det virker som om at han skal bort fra denne verden. Dette kan tolkes som et slags avskjedsbrev, der han tar farvel med sin kjære.

I sangen til Kristensen beskrives det også en kjærlyghet, men til gressholmen. Personene i teksten går ut av sitt lille hus, ser på havet og bygger på sand og stein. De skal over til denne holmen, og i teksten kommer det frem at: «Her kan vi være når vi må dra». I slutten ligger de og ser på fjellene under himmelen der minnene bor.

Tematikken kan på mange måter sies å være det samme som i diktet til Burns, spesielt dette med kjærlyghet. Det beskrives en sterk kjærlyghet til Gressholmen, og denne kjærlygheten er såpass stor at de vil være der når de skal «dra», altså når de ikke lengre lever.

Begge tekstene er like ved at de begge inneholder en slags inderlyghet og sterke følelser, noe som var svært typisk i romantikken. Romantikken oppsto blant annet som en blanding av to ting. Det ene er pietistiske inderlyghetsdiktningen, der man ga uttrykk for veldig sterke følelser ovenfor Gud. Det andre er pastoralsjangeren, der naturen er et viktig element, og man lengter tilbake til en forsvunnet gullalder. De skriver begge med en slags inderlyghet, de kjenner på en lengsel, og begge tekstene omhandler naturen.

Selv om tematikken i de to tekstene kan sies å inneholde likheter, er oppbygningen svært ulik. Diktet til Burns er bygd opp av 4 strofer, der hver strofe har 4 verselinjer. Det er på fast rim og rytme, og rimemønsteret er A-B-C-B. Teksten til Kristensen er ikke på fast rim og rytme. Det er skrevet på frie vers, inneholder 7 strofer, der hver strofe inneholder ulikt antall verselinjer. Man kan likevel nevne at det er brukt mange anaforer i hans tekst, som gjør at teksten innimellom kan oppfattes som mer rytmisk.

I romantikken var språket veldig følelsesladet, og man brukte ord som gjorde språket veldig pompøst. Dette gjenspeiles i stor grad i diktet til Burns. Han bruker ord som for eksempel «rød, vakre, kjær, elska, og brenn», og disse ordene er alle med på å belyse temaet som handler om kjærlighet og død.

Kristensens` ordvalg er mer hverdagslige, vanlig og slik sett ikke romantisk. Kristensen bruker i stedet ord slik som «hus, leke, juli, og gressholmen». Slik sett bruker han heller ikke ord som belyser temaene. Man må lese litt mer mellom linjene for å forstå tematikken her.

Man kan tydelig se at både Burns og Kristensen er inspirert av naturen. I romantikken trodde man for eksempel at naturen hadde noe gudommelig i seg, og hadde en kraft i seg som mennesker kunne komme i kontakt med. Romantikerne var blant annet inspirert av den franske opplysningsfilosofen J.B Rousseau, som var sivilisasjons-kritisk, opptatt av frihet og at menneskene må tilbake til naturen.

I teksten til Burns kan man finne naturfenomener som for eksempel hav, berg, og sandkorn. Men det mest fremtredende er kanskje likevel det at han har brukt en blomstermetafor, der han sammenligner sin kjære med en rød rose. Det er ikke en hvilken som helst rose, men en «raud, raud rose». Ordet rose kan gi konnotasjoner til noe som er vakkert, lidenskapelig, varmt og levende. Men det kan også gi konnotasjoner til blod. Dette kan igjen kanskje tolkes på en slik måte at mens hun er levende, så skal han forlate denne verden snart, han skal dø.

Kristensen har i likhet med Burns, beskrevet mange naturfenomener. Han skriver om fjell, himmel, sola, og vinden. Han beskriver også en slags lengsel til naturen, og det er tydelig at det er på holmen de hører hjemme, og føler seg fri.

Begge forfatterne bruke svært mange litterære virkemidler i tekstene sine for å få frem tematikken. Som allerede nevnt, bruker Burns en blomstermetafor i sin første strofe, noe som var svært typisk i romantikken. Men han bruker også mange andre virkemidler. For eksempel sammenligner han sin kjære med en sang som har rene og klare toner. Han skriver også at han

skal elske henne til «alle berga brenn». Ordet brennende gir konnotasjoner til noe varmt, heftig og noe sterkt. Han elsker henne så varmt, og så inderlig at han sammenligner det med en flamme. Han har altså en brennende kjærighet til henne.

Kristensen bruker, som allerede nevnt, mange anaforer. Et godt eksempel på dette er: «Her er vi stille. Her treng vi ingen ord». Noe av hensikten med å bruke anaforer er at leseren oppfatter det som noe viktig. Man kan kanskje tolke det som om at leseren må forstå at det er «her, på gressholmen» de hører hjemme. Ordet «brua» kan være et symbol på at de er knyttet sammen med holmen, og at de har et sterkt bånd til den som ikke kan brytes.

Besjeling ble dessuten også mye brukt i romantikken. Kristensen bruker dette stadig i sin tekst. Han gir ikke-levende ting som for eksempel naturen, menneskelige egenskaper. I teksten kan man lese at: «Vi lar bølgen snakke for oss» og «Gressholmen passer på vår kjærighet».

Avslutningsvis kan man si at begge tekstene har både likheter og ulikheter. For det første har de likheter når det kommer til de romantiske trekkene, da spesielt dette med en inderlighet, lengsel, og natur. For det andre kan begge tekstene oppfattes å ha likheter når det kommer til tematikken, som kanskje kan sies å handle om kjærighet og død. For det tredje finner man likheter i forhold til mye bruk av litterære virkemidler, slik som metaforer, symboler, besjeling, samt ord med bestemte konnotasjoner. Disse virkemidlene bidrar til å belyse temaene i tekstene. Spesielt ordvalgene til Burns, belyser hans tema, mens Kristensen på sin side belyser særlig sitt tema ved å bruke anaforer og besjelinger.

Når det gjelder ulikheter, er de svært ulik når det kommer til oppbygningen. For det første er diktet til Burns er bygd opp med fast rim og rytme, mens teksten til Kristensen har frie vers. For det andre er de ulike når det kommer til ordvalg. Mens Burns bruker typiske romantiske ord, bruker Kristensen mer hverdagslige ord.

Kildebruk:

Burns, Robert. «*Ei raud, raud rose*» (1794). Gjendiktet av Johannes Gjerdåker. I Geir Uthaug (red.): Engelsk romantikk, Oslo: Den norske Lyrikklubben, 2003

Kristensen, Kristian. «*Gressholmen*». Fra *Gressholmen* (EP),
<http://www.musixmatch.com/lyrics/Kristian-Kristensen/Gressholmen> (29.01.2018)

«*Studiehefte om romantikken*», Videoteket.no, <https://videoteket.no>, nedlastet 22.05.2018